

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

ΠΡΩΤΟ ΤΜΗΜΑ

ΑΠΟΦΑΣΗ

ΕΠΙ ΤΟΥ ΠΑΡΑΔΕΚΤΟΥ

της υπ' αριθ. 53757/00 προσφυγής
την οποία κατέθεσε ο *ΒΕ Ε*
κατά της Ελλάδος

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (πρώτο τμήμα), συγκροτηθέν στις 14 Μαρτίου 2002 από τμήμα απαρτιζόμενο από τους εξής δικαστές:

F. TULKENS, *Πρόεδρο,*

K.Λ. ΡΟΖΑΚΗ,

P. LORENZEN

N. ΒΑΙΙĆ,

E. LEVITS,

A. ΚΟΒΛΕΡ,

V. ΖΑΓΡΕΒΕΛΣΚΥ,

και από τον E. FRIBERGH, *Γραμματέα του Τμήματος,*

Έχον υπ' όψη την προρρηθείσα προσφυγή, η οποία εισήχθη στις 28 Δεκεμβρίου 1999 και πρωτοκολλήθηκε στις 10 Ιανουαρίου 2000,

Έχον υπ' όψη τις παρατηρήσεις τις οποίες υπέβαλε η εναγόμενη Κυβέρνηση και την αντίκρουση του προσφεύγοντος,

Αφού διασκέφτηκε, εκδίδει την ακόλουθη απόφαση:

ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ

Ο προσφεύγων, ο κ. *ΒΕ Ε*, είναι Έλληνας υπήκοος, ο

οποίος γεννήθηκε το 1948 και κατοικεί στην Έδεσσα.

A. Οι περιστάσεις της υποθέσεως

Τα περιστατικά της υποθέσεως, όπως εξετέθησαν από τους διαδίκους, έχουν εν περιλήψει ως εξής:

Ο προσφεύγων, ο οποίος δηλώνει ότι είναι βουλγαρικής καταγωγής, γεννήθηκε στην Έδεσσα, στη Β. Ελλάδα, στα σύνορα με τη ΦΥΡΟΜ. Δηλώνει ότι ο παππούς του, ο **ЉЕ** ήταν “βουλγαρο-μακεδών αυτόχθονας” και ότι είχε υποχρεωθεί το 1913 να αλλάξει το οικογενειακό του όνομα σε **Ε**, “όταν η αιγιακή Μακεδονία καταλήφθηκε και προσαρτήθηκε στο νέο Ελληνικό Κράτος”.

Το 1996, ο προσφεύγων προέβη σε ενέργειες ενώπιον των αρμοδίων διοικητικών αρχών ώστε να αλλάξει το οικογενειακό του όνομα σε **ΥΕ**. Το αίτημά του απορρίφθηκε.

Την 1^η Φεβρουαρίου 1997, ο προσφεύγων κατέθεσε ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας αίτηση ακύρωσης της απορριπτικής απόφασης της Διοίκησης. Ο προσφεύγων υπέγραψε και κατέθεσε την προσφυγή του αυτοπροσώπως. Ισχυρίζεται ότι ουδείς δικηγόρος δέχθηκε να τον εκπροσωπήσει. Η υπόθεση συζητήθηκε στις 3 Φεβρουαρίου 1998.

Με την από 30 Ιουνίου 1998 και υπ’ αριθ. 2832/1998 απόφαση, το τέταρτο τμήμα του Συμβουλίου της Επικρατείας δεν έκανε δεκτή την προσφυγή ως απαράδεκτη, για τον λόγο ότι ο προσφεύγων, ο οποίος δεν είχε παραστεί στη συζήτηση, δεν είχε εκπροσωπηθεί από δικηγόρο (βλέπε κατωτέρω “Οικείο Εσωτερικό Δίκαιο”).

Επ’ αυτού, ο προσφεύγων ισχυρίζεται ότι στις 8 Ιουλίου 1997, είχε ζητήσει από τον Πρόεδρο του Συμβουλίου της Επικρατείας να ορίσει αυτεπάγγελτα δικηγόρο για να τον εκπροσωπήσει κατά τη συζήτηση. Προσκομίζει φωτοτυπικό αντίγραφο της αίτησής του, που φέρει στο πάνω μέρος της σελίδας σφραγισμένα χαρτόσημα, ενώ οι εν λόγω σφραγίδες είναι μερικώς

φωτοτυπημένες και επιπλέον δυσανάγνωστες. Κανένας αριθμός πρωτοκόλλου δεν εμφανίζεται επί του εν λόγω φωτοτυπικού αντιγράφου. Ο προσφεύγων δηλώνει ότι δεν έλαβε καμία απάντηση στο αίτημά του. Από την πλευρά της, η Κυβέρνηση προσκομίζει την από 21 Ιουνίου 2001 βεβαίωση του προέδρου του τετάρτου τμήματος του Συμβουλίου της Επικρατείας, σύμφωνα με την οποία ουδείς εμφανίστηκε κατά τη συζήτηση της υποθέσεως. Η Κυβέρνηση προσκομίζει επίσης την από 28 Αυγούστου 2001 βεβαίωση της Γραμματείας του τετάρτου τμήματος, στην οποία αναφέρονται τα εξής:

“Σε απάντηση της αιτήσεώς σας (...) σας πληροφορούμε ότι από τα βιβλία του Συμβουλίου της Επικρατείας δεν προκύπτει ότι ο προσφεύγων ζήτησε να ορισθεί δικηγόρος για να τον εκπροσωπήσει (...). Ενημερώθηκε σχετικά ο προσφεύγων, ο οποίος, κατ’ επανάληψη, εκλήθη να υποβάλει στοιχεία που θα αποδείκνυαν την κατάθεση παρόμοιας αίτησης. Αφού [ο προσφεύγων] δεν απάντησε, εκλήθη με φαξ και συστημένα επιστολή να υποβάλει τα εν λόγω στοιχεία.”

B. Οικείο εσωτερικό δίκαιο

Το άρθρο 17 του Π.Δ. 18/1989 “περί κωδικοποιήσεως των διατάξεων των νόμων περί του Συμβουλίου της Επικρατείας” ορίζει ότι:

“Οι αιτήσεις ακυρώσεως ή αναιρέσεως τις οποίες καταθέτουν οι ιδιώτες, πρέπει να είναι υπογεγραμμένες από δικηγόρο (...). Αίτηση ακυρώσεως υπογεγραμμένη μόνο από τον προσφεύγοντα, θεωρείται ότι έχει κατατεθεί νόμιμα εφόσον κατά τη συζήτηση παρίσταται ο δικηγόρος του.”

ΑΙΤΙΑΣΕΙΣ

1. Επικαλούμενος το άρθρο 6 § 1 της Σύμβασης, ο προσφεύγων παραπονεύεται για τον δίκαιο χαρακτήρα και τη διάρκεια της διαδικασίας ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας.
2. Επικαλούμενος τα άρθρα 9, 10 και 14 της Σύμβασης, ο προσφεύγων παραπονεύεται ότι δεν έχει τη δυνατότητα να επιτύχει τη μεταβολή του

- 4 -

οικογενειακού του ονόματος.

ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

1. Ο προσφεύγων παραπονεύεται ότι, παρά το έγγραφο αίτημά του, το Συμβούλιο της Επικρατείας όχι μόνο παρέλειψε να ορίσει δικηγόρο, αλλά επίσης απέρριψε την αίτησή του επειδή δεν παρέστη κατά τη συζήτηση εκπροσωπούμενος από δικηγόρο. Θεωρεί ότι το Συμβούλιο της Επικρατείας επέδειξε μεροληψία έναντί του και επικαλείται το άρθρο 6 § 1 της Σύμβασης, το οποίο ορίζει σχετικά τα εξής:

“Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα όπως η υπόθεσή του δικαστεί δίκαιως (...) εντός ευλόγου προθεσμίας, από δικαστήριο (...), το οποίο θα αποφασίσει (...) επί των αμφισβητήσεων επί των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων του αστικής φύσεως (...)”

Η Κυβέρνηση αμφισβητεί την αλήθεια του ισχυρισμού του προσφεύγοντος, σύμφωνα με τον οποίο είχε ζητήσει να ορισθεί δικηγόρος για να τον εκπροσωπήσει, και δηλώνει ότι ο εν λόγω ισχυρισμός ουδόλως αποδεικνύεται από τα στοιχεία της δικογραφίας. Εξ άλλου, υπογραμμίζει ότι ο προσφεύγων δεν επικοινωνήσε με τον εισηγητή πριν από τη δικάσιμο, όπως είχε τη δυνατότητα να πράξει για να ενημερωθεί επί των ενεργειών προκειμένου να ικανοποιηθεί το αίτημά του, και ότι ούτε καν παρέστη κατά τη δικάσιμο για να ζητήσει αναβολή ώστε να δυνηθεί να επιτύχει δικηγορική συνδρομή. Ως προς το θέμα αυτό, η Κυβέρνηση επικαλείται τις βεβαιώσεις της Γραμματείας και του προέδρου του τετάρτου τμήματος του Συμβουλίου της Επικρατείας, με τις οποίες πιστοποιείται ότι ο προσφεύγων δεν είχε ζητήσει να ορισθεί δικηγόρος και δεν παρέστη κατά τη συζήτηση.

Ο προσφεύγων ισχυρίζεται ότι τα αίτημά του απερρίφθη λόγω κακής οργάνωσης της Γραμματείας του Συμβουλίου της Επικρατείας. Προσθέτει ότι ακόμα και αν είχε εκπροσωπηθεί από δικηγόρο, το Συμβούλιο της Επικρατείας θα είχε απορρίψει την αίτησή του.

- 5 -

Το Δικαστήριο υπενθυμίζει κυρίως την πάγια νομολογία του, σύμφωνα με την οποία δεν νομιμοποιείται να υποκαθιστά εσωτερικά δικαστήρια. Κατ' αρχήν αρμόδιες να ερμηνεύουν την εσωτερική νομοθεσία, είναι οι εθνικές αρχές, και ειδικότερα τα δικαστήρια. Εξ άλλου, το "δικαίωμα σε δικαστήριο", του οποίου ιδιαίτερη μορφή αποτελεί το δικαίωμα πρόσβασης, δεν είναι απόλυτο και επιδέχεται εμμέσως αποδεκτούς περιορισμούς, ιδία δε ως προς τις προϋποθέσεις όσον αφορά το παραδεκτό προσφυγής, διότι από την ίδια τη φύση του επιδέχεται ρυθμίσεις από το Κράτος, το οποίο διαθέτει ως προς αυτό κάποιο περιθώριο εκτίμησης (βλέπε, μεταξύ άλλων, την από 19 Φεβρουαρίου 1998 απόφαση *Edificaciones March Gallego S.A. κατά της Ισπανίας*, *Recueil des arrêts et décisions* 1998-I, σελ. 290, § 34, και την απόφαση *García Manibardo κατά της Ισπανίας*, n° 38695/97, 15.2.2000, § 36).

Εν προκειμένω, η αίτηση ακυρώσεως του προσφεύγοντος απερρίφθη ως απαράδεκτη για τον λόγο ότι ο εν λόγω προσφεύγων δεν εκπροσωπείτο νόμιμα. Ο προσφεύγων ισχυρίζεται ότι είχε ζητήσει από τον πρόεδρο του Συμβουλίου της Επικρατείας να ορίσει αυτεπάγγελα δικηγόρο για να τον εκπροσωπήσει κατά τη συζήτηση. Εν τούτοις, προσάγει φωτοτυπικό αντίγραφο επί του οποίου δεν αναγράφεται κάποιος αριθμός πρωτοκόλλου, οι δε επί των χαρτοσήμων σφραγίδες είναι μερικώς φωτοτυπημένες και δυσανάγνωστες. Εξ άλλου, το Δικαστήριο σημειώνει ότι η Γραμματεία του Συμβουλίου της Επικρατείας βεβαιώνει ότι ουδέποτε έγινε αποδέκτης παρόμοιου αιτήματος. Αλλά και αν υποθεθεί ότι η επίδικη αίτηση απωλέσθη εκ παραδρομής της Γραμματείας του Συμβουλίου της Επικρατείας, όπως υποστηρίζει ο προσφεύγων, το Δικαστήριο διαπιστώνει ότι ο τελευταίος κατ' ουδένα τρόπο εξεδήλωσε κατά τη συζήτηση ενδιαφέρον προκειμένου να ενημερωθεί σχετικά με τις ενέργειες που θα αποσκοπούσαν στην ικανοποίηση του αιτήματός του ή να πληροφορηθεί το όνομα του ορισθέντα να τον

- 6 -

εκπροσωπήσει δικηγόρου, ενέργεια η οποία θα είχε ως αποτέλεσμα να ανακαλυφθεί, περιπτώσεως δοθείσης, η απώλεια της αιτήσεώς του και θα του είχε επιτρέψει να ανανεώσει το αίτημά του. Ο προσφεύγων θα ηδύνατο περαιτέρω να εμφανισθεί κατά τη συζήτηση ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας και να ζητήσει να αναβληθεί ώστε να δυναθεί να επιτύχει τη δικηγορική αρωγή. Το Δικαστήριο διαπιστώνει τέλος ότι ο προσφεύγων δεν επικαλείται ιδιαίτερη περίπτωση η οποία θα ηδύνατο να τον απαλλάξει της υποχρεώσεώς του όπως επιδείξει την ελάχιστη επιμέλεια όσον αφορά την εξέλιξη της υποθέσεώς του.

Εν όψει των ανωτέρω, το Δικαστήριο εκτιμά ότι ο λόγος για τον οποίο το Συμβούλιο της Επικρατείας απέρριψε την αίτηση του προσφεύγοντος ως απαράδεκτη, δεν φαίνεται ούτε αυθαίρετος ούτε παράλογος, ώστε να δύναται ο προσφεύγων εγκύρως να επικαλείται παραβίαση του δικαιώματος προσβάσεως στο δικαστήριο.

Κατά συνέπεια, η εν λόγω αιτίαση πρέπει επομένως να απορριφθεί ως προδήλως αβάσιμη, κατ' εφαρμογή του άρθρου 35 §§ 3 και 4 της Συμβάσεως.

2. Ο προσφεύγων παραπονείται περαιτέρω, υπό το πρίσμα του άρθρου 6 § 1 της Σύμβασης, για τη διάρκεια της διαδικασίας ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας.

Το Δικαστήριο σημειώνει ότι η επίδικη διαδικασία άρχισε την 1^η Φεβρουαρίου 1997 και ολοκληρώθηκε στις 30 Ιουνίου 1998, ήτοι διήρκεσε ένα έτος, τέσσερις μήνες και είκοσι εννέα ημέρες.

Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι ο εύλογος χαρακτήρας της διάρκειας μιας διαδικασίας εκτιμάται βάσει των ιδιαίτερων περιστάσεων της υποθέσεως και των κριτηρίων τα οποία έχουν θεσπισθεί από τη νομολογία του, όπως ειδικότερα η πολυπλοκότητα της υποθέσεως, η συμπεριφορά του προσφεύγοντος και εκείνη των αρμοδίων αρχών (βλέπε, μεταξύ άλλων, *Παπαχελάς κατά της Ελλάδος* [GC], n° 31423/96, ECHR 1999-II, § 37). Μόνο

οι καταλογιστέες στο Κράτος καθυστερήσεις δύνανται να οδηγήσουν το Δικαστήριο να διαπιστώσει υπέρβαση της ευλόγου προθεσμίας (βλέπε την από 22 Οκτωβρίου 1997 απόφαση Παπαγεωργίου κατά της Ελλάδος, *Recueil des arrêts et décisions* 1997-VI, σελ. 2290, § 46).

Εν προκειμένω, το Δικαστήριο δεν διαπιστώνει αδικαιολόγητη καθυστέρηση κατά τη διεξαγωγή της διαδικασίας, της οποίας η διάρκεια δεν επιδέχεται εξ άλλου καμιάς κριτικής.

Συνεπώς, η εν λόγω αιτίαση πρέπει επομένως να απορριφθεί ως προδήλως αβάσιμη, κατ' εφαρμογή του άρθρου 35 §§ 3 και 4 της Σύμβασης.

3. Επικαλούμενος τα άρθρα 9, 10 και 14 της Σύμβασης, ο προσφεύγων παραπονείται τέλος για την άρνηση των οικείων αρχών να ικανοποιήσουν το αίτημά του ως προς την αλλαγή του οικογενειακού του ονόματος.

Το Δικαστήριο εκτιμά ότι η εν λόγω αιτίαση πρέπει να εξετασθεί μάλλον υπό το πρίσμα του άρθρου 8 της Σύμβασης, το οποίο ορίζει τα εξής:

“1. Κάθε πρόσωπο δικαιούται στον σεβασμό της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής του, της κατοικίας του και της αλληλογραφίας του.

2. Δεν επιτρέπεται να υπάρξει επέμβαση δημοσίας αρχής εν τη ασκήσει του δικαιώματος τούτου, εκτός εάν η επέμβαση αυτή προβλέπεται από τον νόμο και αποτελεί μέτρο το οποίο, σε μία δημοκρατική κοινωνία, είναι αναγκαίο για την εθνική ασφάλεια, τη δημόσια ασφάλεια, την οικονομική ευημερία της χώρας, την προστασία της τάξεως και την πρόληψη ποινικών παραβάσεων, την προστασία της υγείας ή της ηθικής, ή την προστασία των δικαιωμάτων και ελευθεριών άλλων.”

Εν τούτοις, το Δικαστήριο δεν καλείται να αποφανθεί επί του ερωτήματος αν τα περιστατικά τα οποία εκθέτει ο προσφεύγων, αφορούν το ενδεχόμενο παραβίασεως της διατάξεως αυτής.

Πράγματι, το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι κατά το άρθρο 35 § 1 της Συμβάσεως, δεν δύναται να επιληφθεί υποθέσεως ειμή μετά την εξάντληση

των εσωτερικών ενδίκων μέσων. Ως προς τούτο, σημειώνει ότι ο κανόνας ο οποίος επαναλαμβάνεται στη διάταξη αυτή, επιβάλλει στα πρόσωπα τα οποία επιθυμούν να ασκήσουν κατά του Κράτους αγωγή ενώπιον διεθνούς δικαστικού ή διαιτητικού οργάνου, την υποχρέωση να χρησιμοποιούν προηγουμένως τα ένδικα μέσα τα οποία προσφέρει το νομικό σύστημα της χώρας τους. Τα Κράτη δεν υποχρεούνται επομένως να αιτιολογούν τις πράξεις τους ενώπιον διεθνούς οργανισμού πριν να έχουν τη δυνατότητα να ρυθμίσουν την κατάσταση στο πλαίσιο της εσωτερικής εννόμου τάξεώς τους. Για να είναι δυνατό να θεωρηθεί ότι τήρησε τον κανόνα, ο προσφεύγων οφείλει να επωφεληθεί των συνήθως διαθέσιμων και επαρκών ενδίκων μέσων προκειμένου να του επιτραπεί να επιτύχει επανόρθωση των παραβιάσεων τις οποίες καταγγέλλει (βλέπε, μεταξύ άλλων, την από 28 Οκτωβρίου 1998 απόφαση Assenov και λοιπών κατά της Βουλγαρίας, *Recueil des arrêts et décisions* 1998-VIII, σελ. 3286, § 85). Εξ άλλου, σύμφωνα με την πάγια νομολογία των οργάνων της Σύμβασης, τα εσωτερικά ένδικα μέσα δεν εξαντλήθηκαν όταν

η αίτηση απερρίφθη ως απαράδεκτη λόγω παρατυπίας εκ μέρους του προσφεύγοντος (*Ben Salah Adraoui και λοιποί κατά της Ισπανίας* (déc.), η° 45023/98, 27.4.2000).

Όμως, εν προκειμένω, το Δικαστήριο έχει ήδη διαπιστώσει ότι η αίτηση ακυρώσεως του προσφεύγοντος απερρίφθη ως απαράδεκτη για τον λόγο ότι ο εν λόγω προσφεύγων δεν εκπροσωπείτο νόμιμα. Διαπιστώνει περαιτέρω ότι η εξέταση της υποθέσεως δεν αφορά την ύπαρξη ιδιαίτερων περιστάσεων δυναμένων, ως εκ της φύσεώς τους, να απαλλάξουν τον προσφεύγοντα από την υποχρέωση να προσφύγει εγκύριως ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας.

Ο προσφεύγων δεν εξήντησε, κατά συνέπεια, συμφώνως προς το άρθρο 35 § 1 της Συμβάσεως, τα εσωτερικά ένδικα μέσα τα οποία του διέθετε το ελληνικό δίκαιο. Εκ τούτου συνάγεται ότι η εν λόγω αίτηση πρέπει να

- 9 -

απορριφθεί κατ' εφαρμογή του άρθρου 35 §§ 1 και 4 της Σύμβασης.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο, ομόφωνα,

Απορρίπτει την προσφυγή ως απαράδεκτη.

[υπογραφή δυσανάγνωστη]

[υπογραφή δυσανάγνωστη]

Erik FRIBERGH

Françoise TULKENS

Γραμματέας

Πρόεδρος

Ακριβής μετάφραση από το συνημμένο υπηρεσιακό έγγραφο στη Γαλλική γλώσσα.

Αθήνα, 12-05-2002.

Η ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΡΙΑ

ΜΑΡΙΑ Π. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ

-